

Czy parki krajobrazowe chronią krajobraz ?

Autorzy:

Bożena Kotońska – Regionalny
Konservator Przyrody w Krakowie

Marek Broda – Dyrektor Zespołu
Parków Krajobrazowych Województwa
Śląskiego

Jerzy Zawartka – Dyrektor Zespołu
Jurajskich Parków Krajobrazowych
Województwa Małopolskiego

Historia tworzenia parków krajobrazowych

- **Zygmunt Nowak** – główny autor koncepcji parku krajobrazowego, zrodzonej w latach 1948 – 1950 na Politechnice Krakowskiej.
- **1976 r.** - pierwszy park krajobrazowy w Polsce - **Suwalski PK**
- **1981 r.** - Zespół Jurajskich Parków Krajobrazowych, nad których koncepcją utworzenia pracował w 1963 r. Zygmunt Nowak, Jadwiga Grabczak – Jarosz, Jerzy Wertz
- **2010 r.** - 121 parków krajobrazowych o łącznej powierzchni 2,6 mln ha (8,3% powierzchni kraju)

Park krajobrazowy zgodnie z definicją zawartą w *art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody* obejmuje obszar chroniony ze względu na wartości: przyrodnicze

historyczne

REGIONALNA DYREKCJA OCHRONY ŚRODOWISKA W KRAKOWIE

kulturowe

REGIONALNA DYREKCJA OCHRONY ŚRODOWISKA W KRAKOWIE

oraz walory krajobrazowe, w celu zachowania, popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju

Problemy skutecznej ochrony krajobrazu

1) zmiany sposobu gospodarowania na terenach chronionych – porzucenie tradycyjnych form gospodarowania rolniczo – pasterskiego

skutek:

- odłogowanie i zarastanie obszarów intensywnie użytkowanych do końca lat 80 XX wieku
- naturalna sukcesja i stopniowe zarastanie – zanikanie terenów nieleśnych i związanej z nimi roślinności charakterystycznej dla tych obszarów (zastąpieniu ulegają specyficzne dla terenu elementy przyrody nieożywionej skałki, ostańce skalne, łąki, hale itp .)

REGIONALNA DYREKCJA OCHRONY ŚRODOWISKA W KRAKOWIE

REGIONALNA DYREKCJA OCHRONY ŚRODOWISKA W KRAKOWIE

Zarastanie Jury – Kromolowiec „Brama na Jurę” – gm. Łazy

Lata 70 XX wieku

Obecnie – kilka lat po prowadzonych zabiegach czynnej ochrony – wycinka oraz wykaszanie (nie prowadzono wypasu)

Zarastanie Jury – Skały Kroczyckie – Góra Zborów : lata 70 XX wieku i dziś

Problemy skutecznej ochrony krajobrazu

2) zabudowa degradująca charakterystyczne krajobrazy

- brak kontynuacji charakterystycznej dla regionu zabudowy (brak zapisów nakazujących kształtowanie bryły architektonicznej budynku zgodnie z tradycją regionu)

Problemy skutecznej ochrony krajobrazu

- lokalizacja zabudowy w kontekście wartości krajobrazowych terenu

Kto chroni krajobraz?

Kompetencje organów ochrony przyrody w odniesieniu do parków krajobrazowych

1) Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska

- uzgadnianie projektów decyzji wżizt
- uzgadnianie projektów mpzp, suikzp
- opiniowanie uchwał w zakresie ustanowienia i zniesienia parku krajobrazowego
- opiniowanie uchwał ustanawiających plany ochrony

2) Sejmik Województwa

- podejmuje uchwały ustanawiające lub znoszące parki krajobrazowe
- podejmuje uchwały ustanawiające plany ochrony

2) Marszałek Województwa

- pełni nadzór nad parkami krajobrazowymi

Kto chroni krajobraz?

1) Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska

- wziłt – BRAK MOŻLIWOŚCI OCHRONY KRAJOBRAZU (brak zapisów umożliwiających skuteczną ochronę krajobrazu - cele, nakazy, zakazy)
- mpzp, suikzp – CZĘŚCIOWA MOŻLIWOŚĆ OCHRONY KRAJOBRAZU poprzez egzekwowanie zapisów zabezpieczających walory krajobrazowe
- realizacja programów czynnej ochrony siedlisk i gatunków finansowanych ze środków Unii Europejskiej, funduszy celowych NFOŚiGW , WFOŚiGW czy środków własnych.

2) Dyrektor Parku Krajobrazowego/Marszałek Województwa

- realizując programy czynnej ochrony siedlisk i gatunków finansowane ze środków programów Unii Europejskiej, funduszy celowych NFOŚiGW , WFOŚiGW czy środków JST.
- realizując szeroko zakrojoną edukację ekologiczną społeczeństwa w prowadzonych ośrodkach edukacji ekologicznej, na terenie PK i OCHK, w placówkach oświatowych, świetlicach itp..

REGIONALNA DYREKCJA OCHRONY ŚRODOWISKA W KRAKOWIE

REGIONALNA DYREKCJA OCHRONY ŚRODOWISKA W KRAKOWIE

REGIONALNA DYREKCJA OCHRONY ŚRODOWISKA W KRAKOWIE

REGIONALNA DYREKCJA OCHRONY ŚRODOWISKA W KRAKOWIE

REGIONALNA DYREKCJA OCHRONY ŚRODOWISKA W KRAKOWIE

REGIONALNA DYREKCJA OCHRONY ŚRODOWISKA W KRAKOWIE

REGIONALNA DYREKCJA OCHRONY ŚRODOWISKA W KRAKOWIE

Propozycje rozwiązań

1) Organizacyjne

Zasady tworzenia i funkcjonowania na wzór francuskich parków krajobrazowych:

- powstanie - inicjatywa władz lokalnych,
- władze statutowe parku - przedstawiciele wszystkich gmin leżących na terenie parku.
- działalność parku - nadzorowana przez państwowe organy władzy, zatwierdzające Kartę parku (statut), akceptując jego cele i zadania.
- budżet parku - budżetem zadaniowym (wpływy: wpłaty gmin leżących na jego terenie, miast leżących w jego pobliżu, subwencje państwa, środki z województw, wpłaty podmiotów gospodarczych działających na obszarze parków oraz pozyskane dotacje unijne).

Skuteczne zarządzanie wymaga czterech elementów : organizowanie, planowanie, kontrolowanie i aktywowanie.

Europejska Konwencja Krajobrazowa ratyfikowana 27 września 2004 roku

art. 4 *Każda ze Stron wdroży niniejszą konwencję, a zwłaszcza jej artykuły 5 i 6, według jej własnego podziału władzy, zgodnie z jej zasadami konstytucyjnymi i organizacją administracyjną oraz poszanowaniem zasady subsydiarności, przy uwzględnieniu Europejskiej Karty Samorządu Lokalnego.*

Art. 1 krajobraz - *znaczy obszar, postrzegany przez ludzi, którego charakter jest wynikiem działania i interakcji czynników przyrodniczych i/lub ludzkich.*

Art. 5 *Każda ze Stron podejmie działania na rzecz:*

- a) *prawnego uznania krajobrazów, jako istotnego komponentu otoczenia ludzi, jako wyrażenia dzielonej przez nie różnorodności kulturowej i przyrodniczej oraz podstawy ich tożsamości.*
- b) *ustanowienia i wdrożenia polityki w zakresie krajobrazu ukierunkowanej na ochronę, gospodarkę i planowanie krajobrazu poprzez przyjęcie środków specjalnych określonych w artykule 6;*
- c) *ustanowienia procedur udziału ogółu społeczeństwa, organów lokalnych i regionalnych oraz innych stron zainteresowanych zdefiniowaniem i wdrożeniem polityki w zakresie krajobrazu wzmiankowanej w powyższym ustępie b);*

Europejska Konwencja Krajobrazowa

- d) *zintegrowania krajobrazu z własną polityką w zakresie planowania regionalnego i urbanistycznego i własną polityką kulturalną, środowiskową, rolną, społeczną i gospodarczą, jak również z wszelką inną polityką, która bezpośrednio lub pośrednio oddziałuje na krajobraz.*

Art. 6

- A. *Każda ze Stron podejmie działania na rzecz podnoszenia świadomości społeczeństwa obywatelskiego, organizacji prywatnych i organów publicznych w zakresie wartości krajobrazów, ich roli i wprowadzanych w nich zmian.*
- D. *Każda ze Stron podejmie działania na rzecz zdefiniowania celów jakości krajobrazu dla zidentyfikowanych i ocenionych krajobrazów, po przeprowadzeniu konsultacji społecznych zgodnie z artykułem 5 c).*
- E. *W celu wprowadzenia w życie polityki w zakresie krajobrazu, każda ze Stron podejmie działania na rzecz wprowadzenia instrumentów mających na celu ochronę, gospodarkę i/lub planowanie krajobrazu.*

Propozycje rozwiązań

2) Prawne

- Zmiany w ustawie o ochronie przyrody prowadzące do funkcjonowania parków równorzędnie w oparciu o cele i zakazy
- **Jerzy Zawartka, Marek Broda - w art. 16 ust. 7** [uzgodnienia studiów uwarunkowań ..., mpzp, etc. na terenie parku krajobrazowego] wyrazy „**regionalnym dyrektorem ochrony środowiska**” zastępuje się wyrazami „**marszałkiem województwa** „

Bożena Kotońska – pozostawienie dotychczasowych zapisów

- **Bożena Kotońska, Jerzy Zawartka, Marek Broda - w art. 19 ust. 6a** [ustanowienie planu ochrony] wyrazy „**w drodze uchwały**” zastępuje się wyrazami „**w drodze aktu prawa miejscowego w formie uchwały**”.
- **Jerzy Zawartka, Marek Broda - w art. 23 ust. 5** [uzgodnienia studiów uwarunkowań ,mpzp na terenie obszaru chronionego krajobrazu] wyrazy „**regionalnym dyrektorem ochrony środowiska**” zastępuje się wyrazami „**marszałkiem województwa** „

Bożena Kotońska – pozostawienie dotychczasowych zapisów

Propozycje rozwiązań

➤ **Jerzy Zawartka, Marek Broda** - po art. 24 dodaje się art. 24 a w brzmieniu [Ocena]:

1. *Regionalny dyrektor ochrony środowiska na obszarze swojego działania raz na 10 lat ocenia funkcjonowanie parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu, w zakresie realizacji celów ochrony, zakazów oraz ustaleń dotyczących czynnej ochrony ekosystemów, prowadząc ewidencję danych niezbędnych do podejmowania tych działań.*
2. *Ocena , o którym mowa w ust. 1, polega na:*
 - 1) *formułowaniu wniosków i wytycznych w zakresie ochrony i funkcjonowania parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu;*
 - 2) *określaniu zakresu i wnioskowaniu o informacje dotyczące ochrony i funkcjonowania parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu;*
 - 3) *kontroli realizacji ustaleń planów ochrony parków krajobrazowych.*
3. *Regionalny dyrektor ochrony środowiska, po zaopiniowaniu oceny przez Regionalną Radę Ochrony Przyrody przekazuje ją właściwemu terytorialnie wojewodzie i marszałkowi województwa.*
4. *W stosunku do ustaleń zawartych w ocenie marszałkowi przysługuje odwołanie do Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska.*
5. *Na podstawie ostatecznie przyjętej oceny Wojewoda określa poziom dotacji celowej z budżetu państwa na realizację zadań powierzonych samorządowi województwa.*

Bożena Kotońska – propozycja ciekawa do rozważenia

Propozycje rozwiązań

- Jerzy Zawartka, Marek Broda - po art. 94 dodaje się art. 94 a. w brzmieniu: **Zadania regionalnego dyrektora ochrony środowiska w zakresie ochrony przyrody, w tym wydawanie decyzji administracyjnych (zgód i zezwoleń) na terenie parku krajobrazowego lub zespołu parków krajobrazowych i form ochrony przyrody na tym terenie występujących, z wyłączeniem procedur przewidzianych w stosownych przepisach odnoszących się do obszarów Natura 2000 wykonuje marszałek województwa, w imieniu, którego działa dyrektor parku krajobrazowego lub zespołu parków krajobrazowych”.**

Bożena Kotońska – pozostawienie dotychczasowych zapisów

- Jerzy Zawartka, Marek Broda, Bożena Kotońska - w art. 105 ust.2. [powołanie dyrektora parku krajobrazowego przez zarząd województwa] wyrazy „**regionalnej rady ochrony przyrody.**” zastępuje się wyrazami „**rady parku krajobrazowego**” lub „**komisji do spraw ochrony środowiska sejmiku wojewódzkiego**”
- Jerzy Zawartka, Marek Broda w art. 105. ust. 4 [zadania dyrektora parku krajobrazowego] dodaje się: pkt 3) w brzmieniu: **nadzór i koordynacja zadań z zakresu realizacji ustaleń planu ochrony parku krajobrazowego.**

Bożena Kotońska – do czasu zmian prawnych w funkcjonowaniu parków nie jest możliwe przekazanie powyższych uprawnień do uzgadniania;

Propozycje rozwiązań

- **Jerzy Zawartka, Marek Broda** - Regionalny dyrektor ochrony środowiska dla parków krajobrazowych tak, jak Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska dla Obszarów Natura 2000 ustanowiony zostaje organem nadzorczo – oceniającym w zakresie – osiągnięcie celów ochrony i realizacji planów ochronny. Od oceny zależna jest wysokość subwencji państwa na realizację zadań zleconych samorządom.
- **Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska** – organ nadzorujący parki krajobrazowe w zakresie:
 - osiągania celów ochrony zawartych w Karcie parku
 - realizacji celów ochrony

Dziękuję za uwagę

